Contribuţia catolicilor români la traducerea textelor sacre

P.S. **PETRE GHERGHEL**
Episcopul Diecezei Romano-Catolice de Iaşi

Înalt Preasfinţiile voastre,
Mult stimate domnule rector,
Cucernici şi venerabili părinţi,
Stimaţi profesori şi cercetători,
Doamnelor şi domnilor, dragi studenţi,

Vai mie dacă nu vestesc evanghelia (*1Cor* 9,16), le scria marele apostol şi cărturar sfîntul Paul din Tars credincioşilor din Corint. Cred că fiecare dintre noi trebuie să-şi însuşească aceeaşi preocupare şi acelaşi interes, aşa cum a ştiut să o facă marele apostol al neamurilor, expert în prezentarea şi tălmăcirea cuvintelor Domnului şi a evangheliei sale.

A te îndrepta spre textul sacru, a te preocupa de discursul religios şi a face acest lucru chiar în cea mai înaltă instituţie de învăţămînt a Iaşi-lor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", reprezintă un gest de mare noblețe față de Dumnezeu şi față de Cuvîntul său veşnic, şi o cinstită prețuire față de om, căruia i-a fost destinată această învățătură dumnezeiască. Este o abordare a valorii omului, care nu este numai trup, ci şi suflet, o considerare realistă a omului întreg, cum avea să ne cheme să o facem marele Karol Wojtyla, filozof şi antropolog recunoscut de toți, eminent păstor de suflete, care a concretizat şi concentrat aceste calități ale omului într-un chip magistral în „Fides et ratio", document de o mare ținută ştiințifică şi spirituală, cunoscut şi prețuit de întreaga lume intelectuală.

Apreciem şi felicităm inițiativa Facultății de Litere din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iaşi de a organiza o astfel de conferință națională, aici în Iaşi, oraşul cu cea mai veche universitate, oraşul capitală a culturii şi a spiritualității poporului român, la care sînt invitați nu numai personalități de mare ținută culturală şi spirituală din Biserica Ortodoxă Română, ÎPS mitropolitul Bartolomeu Anania, ci şi reprezentanți ai Bisericii Catolice, precum şi mari specialişti în istorie şi antropologie creştină, diferiți cercetători din marile centre

BDD-A2 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:50:31 UTC)

universitare şi, desigur, profesori şi dascăli, experţi în studiul Sfintei Scripturi şi în discursul religios.

Mă bucur să vă exprim personal, şi în numele participanţilor la această conferinţă din partea Bisericii Catolice, gratitudinea şi respectul nostru şi al lor.

Cuvîntul lui Dumnezeu este adresat tuturor şi pentru înţelegerea şi răspîndirea lui avem toţi aceeaşi responsabilitate.

Mă bucur, de asemenea, să vă spun că, potrivit cu normele generale ale Bisericii şi, ţinînd cont de realitatea în care trăim şi de limba pe care o vorbim, alături de Biserica Ortodoxă Română, care, prin marile personalităţi ale timpului, a tradus şi a popularizat textul sacru, Biserica Catolică din România s-a străduit în diferite feluri şi locuri să pună în variantă românească acelaşi text sacru şi să-l prezinte poporului creştin cu mijloacele şi posibilităţile de care a dispus, neuitînd şi ţinînd cont că în România credincioşii catolici au fost şi sînt în minoritate, dornici însă să cunoască şi să înţeleagă mesajul pe care acest text îl îndreaptă spre toţi.

În acest cuvînt al meu aş dori să amintesc doar cîteva iniţiative mai semnificative, la care cred că vor face referinţă mai pe larg specialiştii comunităţii catolice atunci cînd vor interveni.

1. Alături de Biserica Ortodoxă, şi Biserica Catolică a fost interesată de a avea textul sacru în limba română, pentru a fi accesibil tuturor celor care gîndesc şi se exprimă româneşte.

Amintind doar în trecere de lucrarea Bisericii Greco-Catolice şi de corifeii Şcolii de la Blaj în prezentarea cuvîntului divin, mă opresc la Biserica Catolică şi la credincioşii romano-catolici din Moldova, pe care-i reprezint şi în numele cărora vorbesc, unde există deja peste 15 traduceri a textelor sacre, în special a Noului Testament sau a unor cărţi din acesta.

A apărut mai întîi traducerea *Evangheliilor* făcută de părinţii franciscani în anul 1916 (tradusă de Benvenut Rudolf Wiener (Părintele Vineri), editată de „Serafica" şi apărută la Hălăuceşti), pentru ca tot ei să publice întreg *Noul Testament* în limba română (Benvenut Rudolf Wiener şi Gheorghe Anton) în anul 1935 la Editura „Serafica" de la Săbăoani. Această traducere a fost revizuită după război şi retipărită în anul 1959, în străinătate.

O largă răspîndire o are traducerea *Noului Testament* realizată de părintele Emil Pascal în anul 1975, care a ajuns la a patra ediţie.

O altă traducere a fost coordonată de Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti, care în perioada 1996-2001 a publicat textele Evangheliilor, material necesar pentru aplicarea normelor liturgice cerute de Conciliul Vatican II.

În anul 2002 a fost publicată la Iaşi traducerea Noului Testament realizată de pr. Alois Bulai şi regretatul pr. Anton Budău. Este prima parte a proiectului care vizează o traducere integrală a cărţilor Vechiului şi Noului Testament din textele originale, o traducere de tip exegetic, cu note explicative de natură filologică, teologică sau de critică textuală, acolo unde există diferenţe în transmiterea manuscriselor care au ajuns

BDD-A2 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:50:31 UTC)

pînă la noi, într-o limbă română simplă şi accesibilă unei categorii cît mai largi de cititori.

Toate acestea se înscriu în eforturile pe care Biserica le-a făcut şi le face ca să citească, să înţeleagă şi să proclame cuvîntul lui Dumnezeu, ca răspuns la apelul făcut de Conciliul Vatican II în constituţia dogmatică despre revelaţia divină (*Dei Verbum*, nr. 22): „Creştinii trebuie să aibă acces larg la Sfînta Scriptură... Cuvîntul lui Dumnezeu trebuie să stea în toate timpurile la îndemîna tuturor...".

Aşa cum este cunoscut, în luna octombrie 2008, la Roma, s-a desfăşurat Sinodul Episcopilor, care a avut ca obiect de analiză tocmai textul sacru, cuvîntul lui Dumnezeu, la care ştim cu satisfacţie, că a luat cuvîntul chiar patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Bartolomeu I.

Cei peste 250 de episcopi au adus nenumărate propuneri şi sugestii cu privire la receptarea şi cunoaşterea Sfintei Scripturi în zilele noastre. La final au transmis un mesaj, ca o chemare de suflet spre o mai mare apropiere de cuvîntul lui Dumnezeu şi de transpunerea lui în viaţă, căci „a ignora Scripturile, înseamnă a-l ignora pe Cristos" (Sfîntul Ieronim).

Mă bucur că această conferinţă este ca o continuare a ceea ce s-a analizat în cadrul Sinodului Episcopilor.

2. În ceea ce priveşte importanţa scrierilor bisericeşti pentru dezvoltarea limbii române, aş dori să amintesc cîteva lucrări din spaţiul catolic menţionate deja de Nicolae Iorga sau de lucrarea „Diplomatarium Italicum", unele dintre acestea aflîndu-se în depozitul de manuscrise al Academiei Române.

Astfel, „Catehismul" realizat de misionarul Bartolomeo Bassetti în anul 1641 este una dintre primele traduceri în româneşte a unui catehism, urmat în anul 1643 de catehismul misionarului Gaspare Da Noto, care a tradus de asemenea în româneşte Catehismul cardinalului Bellarmin.

Vito Piluzzio este celebru la rîndul său pentru lucrarea „Catehismul", una dintre primele cărţi româneşti tipărită cu litere latine, lucrare de o inegalabilă valoare filologică, importantă şi prin faptul că reflectă în general condiţiile limbii române vorbită în Moldova acelei epoci. Aşa cum se cunoaşte, în anul 1677, aflîndu-se la Roma, Vito Piluzzio a obţinut aprobarea din partea Congregaţiei „De Propaganda Fide" pentru a tipări un catehism în limba română, cu titlul: *Katekismo Kriistinesko*.

Silvestro Amelio este unul dintre cei mai cunoscuţi misionari italieni care au activat în România, acesta redactînd în limba română lucrări remarcabile, conservate pînă astăzi în manuscris. Astfel, în anul 1719 a publicat lucrarea *Katekismu krestinesku*, pe care a trimis-o în manuscris la Roma, la 20 aprilie 1737, ca să poată fi utilizată şi de alţi misionari care urmau a fi trimişi în Ţările Române. Lucrarea respectivă cuprinde 82 de foi, fiind scrisă în formă bilingvă: textul italian e urmat de traducerea românească. Desigur, lista acestor lucrări este mult mai lungă şi ea continuă şi în secolul al XIX-lea.

3. Nu vreau să închei această succintă prezentare, fără a aduce omagiul nostru unor iluştri universitari ieşeni, care timp de un secol s-au aplecat cu interes asupra activităţii

BDD-A2 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:50:31 UTC)

misionarilor catolici, evidențiind importanța lucrărilor acestora din urmă în istoria culturii româneşti. Îi amintim aici pe savantul Ilie Bărbulescu, profesor de slavistică şi decan al Facultății de Litere de la Universitatea „Cuza Vodă", cel care în anul 1900 a lansat ipoteza lingvistică şi literară conform căreia misionarii catolici se află la originea primelor scrieri în limba română apărute în secolul al XV-lea. Este vorba de traducerea din slavă în românește, în cadrul unei mişcări culturale în limba națională, promovată de Biserica Catolică a aşa-numitelor texte „rotacizante", teorie susținută în totalitate şi de un alt ilustru universitar ieşean, Giorge Pascu, victimă a regimului comunist; îl amintim apoi pe filologul Dumitru Găzdaru, cel care în anul 1975 publica o valoroasă lucrare în care trata importanța şi rolul unor catehisme traduse în românește şi chiar tipărite în opinia sa, aşa cum este cazul lucrării lui Bartolomeo Bassetti (1641), precum şi pe profesorul Traian Diaconescu, cunoscut pentru contribuția avută în reeditarea lucrării „Codex Bandinus", şi care s-a aplecat cu deosebit interes asupra operei literare a misionarului Silvestro Amelio, reliefînd valoarea multiplă, istorică, filologică şi teologică a lucrării *Conciones Latinae Muldavo*.

Ne bucură să constatăm existența acestor variate preocupări pentru cuvîntul divin şi pentru discursul religios din partea unor reprezentanți iluştri ai universității ieşene, a căror operă reprezintă un act de cultură major, dar şi un omagiu adus înaintaşilor noştri, evidențiind rolul acestora în istoria spiritualității românești şi a sincronizării acesteia cu marile culturi europene.

Cu gîndul că prin lucrările acestei conferințe ne apropiem de *Acela* care este calea, adevărul şi viața, felicităm pe organizatorii acestei manifestări ştiințifice şi implorăm, împreună cu Înalții prelați şi preoți ai Bisericii Ortodoxe Române, o generoasă binecuvîntare cerească şi mult succes.

BDD-A2 © 2009 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:50:31 UTC)